

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken, Januárius 14-ik napján, 1814-dik esztendőben.

B é t s .

A' miképen a' Német Országi *Correspondens* nevezetű közönséges újság leveleknek 21-ik Decemberi darabjából rendkívül való örömmel olvassuk miányáján hogy a' mi most *Freyburgban* Brisgóvia fő városában mulató, köz szeretetet érdemlő Felsőges Urunk óhajtott egészségben van, és szüntelen abba foglalatoskodik szövetséges Fejedelem társaival együtt, hogy Európának állandó tsendeséget és hasznos békességet szerezhesen.

Eő Csász. Kir. Felsőségének oda való menetele után, minden hivatalbéli Előjárók, következképen az odá való Vüiveritásnak Magistratusa is, egynéhány személyből álló deputatiót küldöttek Eő Csász. Kir. Felsőge tiszteletére. A' Prorektor a' vele volt Professorokkal együtt audientziára bortsáttatván, igen szép oratiót mondott Eő Felsőge előtt, és mind a' Tanítókat mind a' Tanulókat Eő Felsőge kegyelmességébe ajánlotta. — Azokról a' jótéteményekről is emlékezetet tett oratiójában, mellyekben a' Fels. Austriai uralkodó Fejedelmek azon fő Oskolát részessé tették.

Ezt a' beszédet kedves érzékenységgel halgatta Fels. Urunk, 's arra ekképen felelt: Az én Brisgoviai hív jobbagyímuak emlékezetek szívemben soha sem a. d. t. el. zeménylem, hogy új uralkodó Fejedelmekhez is hasonló hívséggel fognak visel-

teni. Ennekutánna is azon mérték régula szerint éljenek Kigyelmetek, plántalják a' német indulatot és a' haza szeretetet tanítványiknak szíveikben, mellyek, a' mint láttuk, benne egészen kialudni kezdettek. Különössen a' papsághoz így szállott Eő Felsőge: *Imádkozzanak Kigyelmetek a' kegyelmes Egzeknek fegyvereinknek további szerentséjéért: is.*

~~~~~

Az ide való *Wanderer* (Vándorló) nevezetű újság leveleknek tudós írója, mellyeket az önkényen való ajándékokat, melyeket Austriának jó hazafiúi szeretettel bíró felsőbb 's alsóbb rangú lakosi, a' jelen való háborúnak kezdetétől fogva a' múlt 1813-ik esztendő végezetéig, a' háború folytatására, pénzben 's egyéb matériálekban adtanak, híven előszámlálta. — Pénzben, nevezetesen aranyban adtak 503 darab aranyat; 5 krajtzárosokban 988 forintot; Váltó tzédulákban 290486 forintot, 45 kr; obligatiókban, avagy kötelező levelekben 3949 forintot. — Táplálásra való dolgokat, nevezetessen hort 3269 1/2 akót; hort etzetet 14 akót; pállakát 356 3/4 akót; 165 mázsa lisztet; 667 3/4 merő főzeleket. — Fel fegyverkezettetésre, és ispotályokra 6229 pár katonának való tzipóket; 1913 darab köponyogot, 4375 inget; 350 darab, 's 6944 réztöztöt. Fegyverben 114 stutzot, 283 füzet.

486 mázsa tépést; 25682 sebkötőt; 25 darab, és 196 ref. vásznat; továbbá 1309 lepedőt, 475 darab takaródzót, 351 vankost; 569 pokrócztot; 174 matrátzot, vagy szőrderekalyt; és 252 szalmazsákot.

A' miképen a' hivatal szerint írott Protokollumból ki tettük, az elmúlt 1813-ik esztendőben, ezen Csász. rezidentziában mind a' belső, mind a' külső városokban, mind pedig az ide való ispotályokban és betegházakban, 7345 férfi, 's 5626 asszony személyek, következőképen mind öszve 12971 emberek holtak meg, és így 1486 emberrel kevesebben, mint az 1812-ik esztendőben. A' megholtak közt 48-an 90 — 100; egy 102; kettő 104, és egy 105 esztendőkort ért e' világon. A' megholtak között 3020-an tüdőrohadásban, 's száraz betegségben; 784-en érzőnhideglelésben (febris nervosa); 513-an hasmenésben, 475-en szélütésben; 342-en tüdőgyulladásban; 268-an bélgyulladásban; 241-en veres himlőben; 118-an torokgyékban; 13-man hólyagos himlőben; szerentsélenhalálal 92-en holtak meg.

E' világra született gyermekeknek száma 12742-tőre ment, a' kik közt 6237 férfi, 's 5804 leány gyermekek voltak, és kereszteltettek meg, 641 halva született; következőképen, az elmúlt 1813-ik esztendőben többen születtek, mint 1812-ben. — Az öszve párosított személyeknek 1978 párja ment a' számbok, és így 382 párnál kevesebbre, mint az 1812-ik esztendőben.

Nápoly Ország.

A' Nápolyi közönséges újság levelek szerint, a' múlt esztendőben, a' Német Országi egyik verekedésben, az ellenséges verekedéstől meg támadtatván a' mostani Nápolyi Király *Juakim Napoleon*, oly szörültségbe esett, hogy kevésbé múlt el, hogy egy ellenséges tiszt ötet lováról le nem

vágta, melly bizonyosan meg is történt volna, ha *Narotso* nevű lovaszmestere eleibe nem ugratott, a' vágást el nem háritotta, 's urát a' veszedelemtől meg nem szabadította volna. Értésére esvén ez a' dolog Nápoly városának, a' nevezett lovaszmestert polgári jussal, és egy szép házzal megajándékozta, nékie 5200 liréből álló penziót rendelt, 's annak emlékezetére egy medalliat, az az emlékeztető pénzt veretett. (Lira költött pénz Olaszországban, mint a' font sterling Angliában, és a' tartományoknak külömbsege szerint, hol többet, hol kevesebbet teszen. Florentziában 12 jó garast, a' mi pénzünk szerint 15 garast.)

A' Majlandi Kereskedőknek pennájokból folyt tudósítások, a' amint az Augspurgi újság leveleknek írója megjegyzi, azt tartják, hogy a' Nápolyi Kir. hadi seregek a' jelenvaló környülállások közt nehezen fognak a' Frantziáknak a' Szövetséges armádák ellen segítségekre lenni. Ellenben ugyan ezen kereskedőknek leveleik meghatározott módon állattják, hogy e' folyó Januárius 15-ik napjára, a' hadakozó Hatalmasságok közt a' békeség meg fog készülni. — Adja Isten, hogy az ő jóvendőmondások beteltyesedjen!!!

Német Birodalom.

A' 26-ik Decemberei Berliini újság levelek szerint, Parisban közönségesen azt hiszik, hogy a' Frantzia Császár és Császárné, a' Római Királlyal, és *VII Plus* Pápával Rómába fognak utazni, hogy Pápa Eő Szentsége előbbi méltóságába 's birodalmaiba vissza fog helyeztetődni; hogy *Napoleon* Császárnak második házassága megerősítettik; hogy a' Római Kir. Navarrai Királyná felkenettetik; hogy a' Frantzia Országban számkivetésben lévő Spanyol Király és Királyné Spanyol Országba visza vitetnek, és előbbi Kir. székekbe ismét be ültetnek.

Lengyel Generál *Rosnietzky*, a' Lipsiai tudósítások szerint, minekelölte ezen várost elhagyta volna, a' Lipsiai véres ütközetben szerentsétlenül meg holt *Poniatowszky* hertzegnek, mint igen kedves hazafiának és haráttjának emlékezetére egy szép oszlopkövével állíttatott fel, 's arra Lengyel nyelven illy feldírást tettzetett: — *Itten az Elster folyóvíz örvényében végzetle hazájának javára szentelt ditsőséges életét hertzeg Poniatowszky József, a' Lengyel Ármádának fő vezére, és Frantzia Feldmarsal, midőn a' Frantzia ármádának hátrulását fedezte volna, három halálos lövéstől megszécsítettvén, Octob. 19-ikén, 1813-ik eszt. életének 52-ik esztendőjében. Ezt az alázatos és könnyeivel meg nedvesített emlékezet oszlopot szenteli hazafia a' Lengyel, és a' Fő vezérnek katonája Rosniecky Sándor.*

Hollandia.

A' népnek békételensége már régtől fogva kezdette magát ebben a' tartományban mutatni, és még akkor is, mikor számos Frantzia nép volt köztünk, előre el lehetett látni, hogy ennek a' békételenségnek tüze rövid idő múlva lángot vet. — A' felzúdulásnak hallására, a' Frantzia Commendans Amsterdánban, az oda való fő polgármester általma alá vette magát, szerentséssen meg is menekedett az elkeseredett nép dühösségétől. Más részről annak is köszönheti életben való megmaradását, hogy a' maga hivatalját tsendessen 's mértékletessen folytatta, és a' neki adott hatalommal vissza nem élt. A' Frantzia Policia directort elevenen megégette volna a' nép, ha megfoghatta volna, annyira gyűlölte gyakorlott kegyetlenségéért; de ő megérezvén a' safrány illatot, jókor elfillantott. — A' Frantziáknak onnan lett elfutások után seregéstől ment a' nép a' diplomokba, annak meghálálására, hogy

a' könyörülő egek őket attól a' vérszopó neinzettől megszabadították.

Minden Hollandiai városokban nagyon buzognak az előjárók, hogy kedves hazájoknak védelmezésére egy jó armádát alhithassanak ki, és ezen eleve teit rendelkeznek meghallására, Rotterdámban két nap alatt, 5000 ifjú ember öltözött fegyverbe, a' kiket igen nehezen lehetett attól megtartóztatni, hogy déli Hollandiának városára *Grocamra*, a' hova sok Frantziák gyűltek vala, ne rohannyanak, — Amsterdánban olly nagy rémülésben esték a' Frantziák, hogy onnan való kifutásoknak alkalmatosságával, az oda való kintstárban 700000 forintot hagytak hátra. — Minden buzgó és szabadságát szerető lakos, minden nem és karbéli külömbség nélkül, a' felállítandó armádának kikészítésére tehetséghezképet adakozik, — Admirál *Verhuel*, a' ki a' Texeli hajósereget kommandirozza, azt nem akarta a' próvisoria Kormányzszéknek által adni. Azok a' szemelyek; a' kik a' törvénytelen kormányzszéknel hivatalokat viseltek, a' dolgoknak nem várt megváltozásakor nagy zúrvárba 's rémülésbe esték, azok az igaz hazafiak pedig, a' kik bűnök zsoldjáról elfelejtkeztek, az elragattatásig merültek az örömbbe, 's egyszersmind tántoríthatatlan hívségeként közönséges tisztelettel jutalmaztatnak meg. A'iban a' szempillantásban, mellyben a' Hollandia felebredésének híre Londonba meg ment, minden Hollandiai hajós katonák önként arra ajánlották magokat, hogy azokat a' hadi seregeket, mellyek hazafiáknak segítségekre küldetnek, minden fizetés nélkül oda vinni készek lesznek.

Hadi Történetek.

I. Olasz Országban.

A' déli Tyrolisi Izenet-vívó, vagy inkább hírmondó [*Der Bothe von Süd-*

Tyrol] nevezetű közönséges újság leveleknek 27-ik Decembéri darabjából ezeket olvassuk: Gróf *Bellegarde* Cs. Kir. Feldmarsalnak az Olasz Országi Ármádához való menetele, nem csak a Velentzei határok mellett lévő hadi seregekben nagy serénységet, hanem a már elfoglalt Velentzei tartománybeli lakosokban is rendkívül való örömet gerjesztett. Oda lett menetele után kevés idő alatt három hidat készíttetett az Ets vizén, hogy annál hamarabb hozzá foghasson a maga hadi foglalatosságaihoz.

Ez a híres vezér Gróf *Bellegarde Henrik* Feldmarsal, a Cs. K. Udvar Cancellária Előülője, a Mária-Trézia Vitézi Rendjének Kommendátora, a Leopold Rendjének nagy Keresztese, Valóságos Titkos Tanácsos és Kamarásúr, a Csász. K. Sz. Lovas Regimentjének második tulajdonosa, a Csász. Ármáda leg elmésebbj, s leg nagyobb talentomú Generálisai közé tartozik, és nem csak nagy katona, hanem egyszersmind nagy politicus is, és ezen pallérozásra mind a természettől nagymértékben nyert tehetségei, mind az ő Európának nevezetesebb s pallérozottabb országiban való útazása segítették őtet. — Egy régi Szardiniai nevezetes familiából származott, a hadi mesterségre tartozó tudományokat ifjúságában tanulta és gyakorlotta, a Szakszoniai ármadánál hadi szolgálatba állott, 1773-ik esztendőben, a Prussziai 4-ik háborúban, mint Szakszoniai Oberster, és a testőrző seregnek Kommendánsa, a Gieszhubeli verekedésben yeszedelmes selet kapván, a Szluini Regiment Fő Strázsametére Oreskovich által elfogattatott; de azon rabságból 1779-ik esztendőben ki váltatván Austriai hadi szolgálatba állott, és a János Fő Hertzeg dragonyos Regimentében Obersterré tétetett. — Mivel az 1788-ik esztendőbeli Török háborúban, September 9-ik napján, a Zemlin mellett történt csatázásban 2 osztály sereget vezé-

relvén az ellenség ellen, magát dicséretesen viselte, 1792-ik esztendőben Generál-Majorságra emeltetett, és az 1793-ik esztendőbeli háborúban, az Austriai Belgiomban, nevezetesen *Mareche*, *Valenciennes*, és *Maubege* mellett esett verekedésekben magát meg különböztette. — 1795-ik esztendőben a Wurmser vezérlése alatt volt Austriai Ármadánál Generál-Kvartélymester hivatalt viselt, és hogy egyéb vitéz tetteit elhalgassuk, 1800-ik esztendőben Lovasság Generálissává tétetve az Olasz Országi Ármáda az ő vezérlésére bízott, 1801-ik esztendőben a Velentzei Statusoknak Genrál-Kommendánsává választatott s. a. t.

A Veronai 25-ik Decembéri tudósítások szerint, a két ellenséges ármádák egymással által ellenben táboroznak, a nélkül, hogy valamihez kezdenének (Igy volt a dolog Báró *Hiller* Fegyver Tármaszternek az Olasz Országi Ármádától való elmenetelétől fogva). Ugy láttzik, hogy mind a két rész azon segítő seregekre várakozik, mellyekről már szó volt. A mi seregeink annyiban szerentséssébbek az ellenséges seregeknel, hogy a kedvetlen téli idő mostohaságának eltávoztatására nézve a külső vigyázatok bárkokban, az az, deszkából csinált kunyhókban és sátorokban laknak. — Az az osztály sereg, melly Rovigo ellen marsirozott Legnagon alól (a Maylandi Hertzegségben) erős posztba helyeztette magát, mellyben a jelen való idő pontjában ágyúkkal marsirozni nem lehet. — Az Ármadának minden napi táplálására való adózások, a mi osztályunknak ekkorig nagy terhére voltak; de, a mint hallatik, a felsőbb rendelések szerint, ennekutána a Mincio folyóvíz háta megett felállított magazinokból fog az ármáda tartására tápláló eledel adattatni. —

Veronából még azt is írják, hogy a Helvétziai Kantonokban történt dolgok nagy érzékenységet szereztek Olaszországban, és hogy a Nápolyi Országi hadi seregek Ankonában megállapodván, semmi kedvet nem mutatnak a szövetséges hadi seregek ellen való hadakozásra. — Az Innsbrucki (Ceniponti) újság leveleknek 5-ik Januáriusi darabja azt hirdeti, hogy Veronát az Austriai Cs. hadi seregek már elfoglalták, és hogy egy 10 ezer főből álló Nápolyi sereg azokhoz által ment, s magát Augent Generálissal öszve kaptsolta volna. Ez ugyan nem lehetetlen dolog, mivel mindazáltal a hivatal szerint való tudósításokban e tárgyról még eddig semmit sem olvastunk, azt sem nem állítjuk, sem nem tagadjuk.

2. A Rajna bal partján.

A Freyburgi hadi tudósítások szerint, Feldmarsal Blücher a vezérlése alatt lévő egész armádával a Rajna bal partjára által ment, mégpedig nem egyhanem több pontokon, maga Claub kis város mellett, melly ennekelötte a Palatinatusi Vált. Fejedelemséghez tartozott, Generál St. Prient Koblentz mellett, egy nagy osztály sereg Oppenheim mellett, Orosz General-Lajtnant Sacken pedig Mannheim mellett, és hogymind ezek a corpusok Alzey mellett öszve kaptoltattak. A F. Mars. Blücher előjáró serege már Landauig Alsó Alsatziának erős városáig terjeszkedett ki, mellynek erősségében Fr. M. Marmont magát bevonta. Sacken az Oggerseimi sántokat reá való rohanással elfoglalta, Langeron Orosz General pedig Moguntziát megvette. Illyen képen a szövetséges armáda a Rajna egész lineáját Bazeliől fogva Koblentzig elfoglalta, a Blücher armádája, a H. Schwarzenberg armádájával tökéletes egyességben van.

Alsatziában, nevezetesen Új Breisackba esett leg újabb hadi történetekről O Breisackból következőképen írnak Januárius 4-ik napján: — Több napoktól fogva, úgy mond, megsajdítottuk, hogy a szövetséges Fejedelmeknek hadi seregeik Felső Alsatzián le felé marsirozzanak, és sokszor apró fegyverből való lövéseket is hallottunk. Éjjelenként számos strázsa tüzeket is láttunk, mellyek minden éjjel közelebb közelebb jöttek hozzánk. — Jan. 3-ik napján reggel egy Frantziai lovas regiment, melly Új-Breisackban, és annak környékén feküdt, nagy mozdulásbau volt, mellyből mingyárt azt húztuk ki, hogy az ütközetben legyen az ellenséggel valóssággal volt is 11 és 12 óra közt. Azon lovas regiment 12 órakor a Breisacki erősség előtt lévő sikra vonta magát vissza, ott lovait étette, és a szövetséges seregeknek nem messze tőlök vigyázaton állott strázsa-ii tsendes szemekkel nézte, hanem délután 2 órakor azon regimentnek egy 300 emberből álló része, 2 ágyúval ismét a maga Cantonirungjába, az az, fekvő helyére ment, a többi pedig a várba vonta magát.

A következő napon, úgy mint, Januárius 4-ik napján, reggel, a szövetséges seregeknek vedetjéi, az az, lovas strázsái egy fél óra messzeségre mentek azon erősséghez közelebb, és még sem nyughatatlanokdatták őket az ellenség; dél tájban mindazáltal, midőn a tsuportosan járó strázsák a Bazeli, Betforti és Kolmári kapukhoz közelítettek volna, tüzet adott reájok az ellenség, a várban volt katona őrizet a külső bástyákra fegyverben öltözve ki állott, kiváltképen arra az új sántzra, melly Napoleon Canálissának hivattatik. — Este felé egy gyalog és lovas katonákból álló nagy osztály sereg, néhány ágyúkkal a Straszburgi kapuk eleibe ment ki, látván, hogy a szövetséges seregek is muto-

gattyák magokat, és vigyázó tsoportokat küldjenek a Breisaki kertekig.

Ma, tudniillik Januárius 4-ikén, így ír a tudósító *Sassenheimből*, sok ember jött ide, hogy a nállok kvártélyozó szövetséges seregbéli katonaságnak eleséget vegyenek, a kiknek tsendes magokviseletét és jóságát elegendőképen ditsérni nem tudják, 's meg vallyák önként, hogy a szövetséges seregbéli katonák sokkal betsületesebben bánnak az Alsatziabeli lakosokkal, mint a Frantziák, a kiket kielégíteni nem lehet.

~~~~~

A Gróf *Wittgenstein* vezérlése alatt lévő Orosz hadi seregeknek Rajna vizén lett általmenetelekről következő tudósítás adattatott ki a Német Országí Correspondens újság leveleknek 3-ik Januáriusi darabjában: — E' folyó hónap 2-ik napján, *úgymond*, viradta előtt két órakor *Söllingen* mellett (a' Bergi hertzezségben) egy hajókból készített hidon 2500 katonákat küldött a' Rajna bal partjára Gróf *Wittgenstein*, a' kiknek noha ellenek állottak a' Frantziák, mindazáltal azokat meg nem akadályoztathatták, sőt magok több embert resztettek el, mint a' Rajnán által ment Orosz seregek. Ezen a' napon több Orosz katonaság is követte őket, kiknek számát 8000 emberre könnyen lehet tenni. Azt mondják, hogy már Hagenau városán túl (Alsatziában) nyargalódnak a' Kozákok — Ó *Breisach* mellett is 1200 Kozákok mentek által a' Rajnán.

3. Helvétziában.

A' Magy. Kurirnak a' múlt posta napon költ 3-ik darabjának 16-ik lapján azt írtuk, hogy Gèneva városát Auszriai F. M.

Lajt. Gróf *Bubna*, a' múlt Decemb. 30-ik napján szerentséssen elfoglalta. — Erről a' hadi történetről ilyen hivatal szerént való tudósítás adattatott ki a' Bétsi Udv. újság leveleknek 10-dik Januáriusi darabjában: — Tegnap, *úgymond*, egy kurir érkezett ide Altkirchből, F. M. L. Gróf *Bubna* fő hadi szállásáról. Ennek a' Kurirnak Báró *Wimmer* lovas Kapitány a' neve, a' ki azt az örvéndetes hírt hozta ide magával, hogy Gèneva városa capitulált, melly következőmódon íratik le. Minekutánna a' Csász. Kir. hadi seregek egy ágyúlövésnre közelítettek volna a' városhoz, 's azt réárhoanással akarták volna megvenni, az oda való Előjárók fehér zászlót függesztettek ki annak kijelentésére, hogy ők mindnyájan készek legyenek azon városnak feladására, a' minthogy kevés órák múlva a' kapuk felnyitattak, a' győzedelmes seregek abba bementek, a' várost el foglalták és minden abba vivő úttakra strázsákat állítottak ki. — December 29-ik napján 50 ártilleristák mentek azon városnak őrizetére, és Tárinból olly tudósítást vett azon várnak Kommandansa, hogy egy néhány batalionok mennek segítségére, és Gen. *Fournier* olly parantsolatot vett Napoleon Császártól, hogy azon igen fontos posztot utolsó emberéig védelmezze. Mind ezek a' rendelkezések haszontalanok voltak, a' város Előjárói önként eleibe küldötték a' város kultsait az Auszriai népet kommandírozó Generalisnak, és mind ezt mind a' vezérlése alatt volt hadi népet szívesen fogadták. — Azután mind a' Gexi mind az St. Cloudi utakra katonákat küldött Gr. *Bubna*, hogy annál fogva hátorságossá tehesse a' *Jura*, *Simplon*, és a' *St. Bernhard* hegyeken való által menetetl Olasz Országba.

Jan. 8-ik napján adtak 100 Forint Conventziós pénzért 183 1/2 forintot Váldó
izédulában